

Nehéz válás Somogyudvarhelyen népszavazással

(írásunk a 2. oldalon.)

Nem vagyunk a térkép szélén

Most, hogy a Tallózó c. hetilap 5. száma újra közölte a nevezetes cikket, amely Ezer szó címmel július 7-én jelent meg a Magyar Nemzetben, érdemes visszatérni rá és méltatni azt a tényt, hogy a cikket a hazai lappal egyidejűleg öt külföldi újság hozta. Méghozzá öt nagy tekintélyű újság: a müncheni Süddeutsche Zeitung, a londoni The Independent, a párizsi Le Monde, a madridi El País és a Szolidaritás varsoói lapja, a Gazeta Wyborcza.

Nyugat-Európa négy központja figyelhetett föl a cikk nyomán Közép-Kelet-Európa demokratikus megújulására és arra a törekvése, hogy a szovjet birodalom csatlósának állapotából visszatérhessen Európába.

Örömmre szolgál, hogy Magyar- és Lengyelország tölti be a történelmi szerepet, mely abban áll, hogy e visszatérés útjait és módszereit felkutadjuk, kipróbáljuk. És örömmre szolgál az is, hogy országainkban az ellenzék soráiban vannak európai távlatokra látó, korszakos arányokban gondolkodó, európai műveltségű és szellemiségű emberek, akik rátalálnak nyugaton a velünk együttérző, gondjainkat megértő, segíteni kész társakra.

Kitűnő példa erre az említett cikk három szerzője. Kis János, a hazai demokratikus ellenzék egyik kiforraltja, a négy világnyelven beszélő és író filozófus, a Beszélő című tekintélyes ellenzéki folyóirat alapító szerkesztője az egyik. A másik Adam Michnik, a lengyel Szolidaritás lapjának főszerkesztője, annak az értelmiségnek a kiemelkedő képviselője, mely a totalitárius ideológiákkal szakítva, a szabadság és a nemzeti függetlenség jegyében össze tudott fogni a munkássággal. Az angol Timothy Garton Ash a harmadik szerző, az oxfordi történész és publicista, aki munkássága jelentékeny részét Közép-Kelet-Európának szentelte. Hármuk egyetértése, összefogása ígéretes jelképe annak, hogy térségünk nyugati értelemben vett demokratái és intellektueljei nem állanak elszigetelten, nem maradnak magukban és nem zár-

kóznak sajátosan nemzetinek vélt provinciális rögeszmék falai közé.

A cikk egyaránt szól a kelet-európai színjáték részeseihez és azokhoz, akik, nyugaton e színjáték nézőinek tekintik magukat. Rámutat: a „Gorbacsov” néven emlegetett jelenség jó részt csupán válasz a kommunista országok belső válságára, amelynek gyógyszere csak a szabadelvű demokrácia lehet. Egyben ez a kulcsa a békének és a környezet megmentésének is. Am a demokrácia nem elegendő — folytatja gondolatmenetét a szerző-hármas —, nélkülözhetetlen a nyugat számottevő segítsége is. Hogy ezt megkapja Közép-Kelet-Európa, az a nyugatnak is érdeke. Épp ezért a nyugat nem maradhat meg a néző passzív szerepében, annál is kevésbé, mivel a segítség elmaradása még többbe kerülhet, mint a megadása.

Egyszerűnek látszó gondolatokat fogalmaz meg az Ezer szó három szerzője, ezek a gondolatok mégis hosszú évek politikai küzdelmeiben, szellemi erőfeszítése során érlelődtek meg. Ez az érlelődés nemcsak nálunk és Lengyelországban ment végbe, hanem a nyugaton azokban a politikai és értelmiségi körökben is, amelyek számára az európaiság nem csupán olcsó jelszó vagy címke, hanem a felelősségteljes magatartás szinonimája is.

A három szerző — amint maguk rámutatnak — Európa három különböző szegletében él, ám az 1968 óta eltelt két évtizedben Európa szegletei közelebb kerültek egymáshoz.

Bizakodásra készítő felismerés ez, és a cikk megerősíti derűlátásunkat: immár nem vagyunk a térkép szélén, a homályos peremvidéken, hol a világtól észrevétel nélkül marcangolhatnak sötét erők.

Köszönet a három szerzőnek és a hat lapnak, mely cikküket közölte: ennyivel is inkább európaiaknak érezhetjük magunkat.

Gadó György

Taxi kontra tanács és bank

Rendhagyó tárgyalási helyszín volt tegnap délelőtt a szekszárdi Garay tér, nem asztal mellett, hanem a vita tárgyát képező útszakaszon folyt a disputa a szekszárdi tanács, és a magántaxisok képviselői között. A tanács ugyanis távolabbi tervei között azt fontolgatja, hogy előbb-utóbb teljesen kiűltja a városközpontból a személyszállító gépkocsikat. Kérdés: és az utasok érdeke? Most pedig korlátozni kívánja az általuk használható közterület nagyságát, illetve nem kíván helyet adni számukra a hagyományos színhelyen, közvetlenül a közlekedési lámpa, a zebra előtt.

Elhatározásukat két érveléssel támasztják alá. Elsősorban a KRESZ előírására hivatkoznak, mely szerint gyalogátkelő előtt tizenöt méterrel belül nem létesíthető taxiállomás, ez a rendelkezés öt éve, 1984 óta van érvényben. Kérdés: miért most lett fontos a jognak érvényt szerezni? Másodsorban pedig azt vetik a vezetők szemébe, hogy sok esetben — szintén a KRESZ-nek fittyet hányva — a záróvonalon keresztül fordulnak vissza. Ez rendkívül balesetveszélyes — mondják. Ezért tegnapra összehívták a taxis vállalkozások képviselőit, s Szelezki József, a tanács műszaki osztályának vezetője közölte az érdekeltekkel, hogy az Otthon áruház előtti részt lezárják a forgalom elől, s az állomás helyét fentebb, az újból megnyitott mozi-tól kezdődően lefelé jelölik ki. A tartalékban parkoló taxik helye pedig a buszmegálló fölötti útszakaszon lesz.

A helyzetet némileg bonyolítja, hogy a moziépület egy részét megvásárolta a Budapest Bank Rt, és azzal az igénnyel léptek fel a tanácsal szemben, hogy két parkolóhelyet biztosítsanak számukra — közvetlenül a bejáratuk előtt, melyet csak ők használhatnak. A tanács illetékesei mindenképpen fogadóképesnek tűnnek e kéréssel szemben.

Ezzel szemben mit állítanak, kifogásolnak a taxisok? Legezősör is azt, hogy az őket közvetlenül, mégpedig igen közelről, és anyagiakban súlyosan érintő kérdésekben soha nem kérték még ki a véleményüket, s most is csak azért hívták meg képviselőiket, hogy a döntést közöljék velük, s a jelek szerint fellebbezésüknek helye nincs. Pontosabban a tanács nem akarja figyelembe venni a véleményüket.

Másodszor felvetették, hogy bár bizonyítékuk nincs, furcsa az időbeli összeesés a két esemény között, hogy pont akkor jött rá a tanács arra, hogy a taxiállomás tiltott helyen van, s a sofőrök sokat szabálytalankodnak, amikor a banknak szüksége lett a parkolóhelyre. A tanács a legegyszerűbb megoldást választotta: lezárja az egész placcot a bankig, a személyszállítás pedig afölött bonyolódhat. Kérdés: nincs valami régikeletű összefonódás a bankigazgató és a tanácselnök között?

Harmadszor, s leginkább azt fájlatják a személyszállító kispárosok, hogy amennyiben hátrább helyezik drosztjukat, úgy nem férnek el a kocsik — több mint nyolcvan taxis dolgozik

már Szekszárdon — és az utasok nem lesznek hajlandóak hátrább menni azért, hogy a kocsiba üljenek, inkább választják a gyaloglást, vagy a buszt. Ez utóbbi állításuk a helyszíni megfigyelések alapján bizonyítottan látszik. A tegnapi tárgyalás ideje alatt is több utasnak látszó egyén nem sétált fel az édességbolt előtt több sorban álló taxikhoz, hanem amikor látták, hogy nem jön kocsik, odébbálltak.

Mint látható, az álláspontok igen különbözőnek látszottak, s nemigen akartak közeledni egymáshoz. A vita néha a süketek párbeszédéhez hasonlított, de hát a demokráciát meg kell tanulni!...

A tanács képviselője elmondta: nem kívánunk hatóságosítást játszani, hiszen megtehetnék volna, hogy se szó, se beszéd, kiteszik a táblákat, megcsináltatják a felfestéseket, de ők inkább a demokratikus megoldást választották. A véleménykülönbségek viszont változatlanul megmaradtak, a tanács a balesetveszélyre, a bank a pénzszállítás biztonsági szempontjaira, a taxisok a megélhetésre hivatkoznak, a KI-OSZ velük ért egyet.

Az ügynek nincs vége, hétfő reggel folytatódik a küzdelem, most már a tanács hivatalos helyiségében, s a jelek szerint van némi készség kompromisszumra: felmerült ugyanis az ötlet: az Otthon Áruház előtti első placcokat kapja meg a bank, s fölöttük folytatódik a személyszállítás...

Wagner Dezső

Miért nem nemzeti ünneppé?

A demokrácia biztos jele, hogy a történelmi léptékekkel mérve pillanatnak számító idő ellenére törekszik a magyar nép konszenzusra jutni október 23-a és az utána következő események megítélésében. Ez a szándék erőteljesen jelentkezik a budapesti baloldali érzelmű fiatalok körében is.

Úgy gondoljuk, hogy Nagy Imre és mártírtársai temetéséhez hasonlóan, október 23-án ebben az évben a demokratikus és békés átmenet egyik próbaköve lesz.

Leendő koalíciós partnerek és politikai ellenfelek tanúbizonyságot tehetnek amellett, hogy az ország, a nemzet érdekében felül tudnak emelkedni

szük pártpolitikai érdekeiken, és ezen a napon félretéve ideológiai különbözőségeiket, gesztusértékű lépést tesznek egymás felé. Jelzze ez a szándék azt a felismerést, mely szerint megértik és elfogadják '56 nagy tanulságát, hogy az áramlatok, ideológiák vitáját soha többé senki ne dönthesse el a fegyverek erejével.

A Baloldali Ifjúsági Társulás Tanácsa és a Madisz kéri a politikai pártokat, szervezeteket és azok tagjait, hogy felhívásuk gondolatához alakítsák ki viszonyukat. A hozzánk csatlakozott önálló tagszervezetek és a felhívást elfogadó más tömörülések egyetértése esetén nyilvánítsák október 23-át az erőszakmentesség napjává.

Ellenzéki kerekasztalok a politikai változásokról

A nehézsülés oka: a társadalom beszűkült „medencéje”

Mint már a felcímbe jeleztük, az ellenzéki kerekasztalok néhány képviselőjével készítettünk — jelzés nélküli, ám valamiféle sorozatként is egybekapcsolható — beszélgetésláncolatot a hazánkban végbemenő politikai változásokról. Elsőként Tolna megyeiekkel elméldedtünk, vitakoztunk — igaz, egy kisméretű íróasztal mellett. Beszélgetőpartnereink: Kapitány Ferenc (Kisgazda Párt) és Kis Pál István (Szociáldemokrata Párt).

Dátum: — Hogyan vélekednek az MSZMP és a kormány egészen szoros összefonódásáról? A rend kedvéért megjegyzem, hogy e beszélgetés sor-

zat első részéért felfogható interjújában Jánosi György, az MSZMP Tolna megyei Bizottságának első titkára ezzel kapcsolatos véleményét közvetlenül a Központi Bizottság legutóbbi ülését követően már kifejtette lapunk hasábjain.

Kis Pál István: — A status quo lényegesen nem változott. Gondoljunk csak bele. A kormányfő elötte is tagja volt a Politikai Bizottságnak... Pillanatilig sem lehetett azt állítani, hogy a magyar kormányzat pártsemleges lenne. Persze, ilyen változást valójában senki nem is remélt. Igaz, bennük volt egy alapvető törekvés: leválasztani a kormányzati funkciókat a politikai funkciókról, mert csak úgy lehet igazán működőképes a kormány. Persze,

ez nem egy politikai gesztus volt, hanem munkamódszer.

Kapitány Ferenc: — A kivülálló a formai, stílusbeli változást észreveszi, ám az, aki együtt él a napi politikával, az azt is látja, hogy itt belső, tartalmi változás nem történt. Az összefüggések ugyanazok, mint korábban. Azok a rendeletek és törvények most is ugyanúgy hatályba lépnek, melyek ezt az apparátust és a kormányt mozgatták. Eddig együtt, most talán külön-külön. De nekünk nem azzal van problémánk, hogy együtt, vagy külön mozog a kettő, hanem a mozgás irányával. Az lehet a megnyugtató számunkra, ha fölismerhetők az irányai! Én úgy érzem, hogy az MSZMP-nek a kormánnyal való kapcsolatát továbbra is jól

kiépítenet kell fönntartania és működtetnie, ami a választási előkészületben elsődleges lehet. Csakhat hol lehet föl ebben az egészben az MSZMP által meghirdetett esélyegyenlőség? Mert az MSZMP szervezetileg nincs bent a kormányban? Hát más pártok sincsenek bent! Persze, azért jól tudjuk, hogy az MSZMP valójában nem jött ki a kormányból... Vagyis eddig csak szójáték az egész. Bár, lehet, hogy ezután mélyül el a tartalmi rész... lehet, hogy a törekvésük erre irányul.

Dátum: — Amennyiben a Központi Bizottság már említett ülését valamiféle előzményeknek tekintjük, akkor a vá-

folytatás a 3. oldalon

Holnap az önállóságról szavaznak Somogyudvarhelyen

Hétfőn este falugyűlést tartottak Somogyudvarhelyen — Berzence társközségében — hogy eldöntsék, akarnak-e népszavazást az önállósodásról. A falu felnőtt lakosságának majdnem fele a népszavazás mellett határozott.

Az első utam Berzencére vezetett. Mit szólnak ők az udvarhelyiek hűtlenségéhez? A tanácselnök házon kívül volt, Kálmán László vb. titkár éppen az urnákat készítette elő a vasárnapi szavazásra. Először nem akart nyilatkozni — attól tartott, hogy az újságíró csak a rosszat látja a székhelyközségben és vezetőiben —, végül mégis kötélnek állt.

— Udvarhely önállósodása Berzencére nézve nem jelent hátrányt, mert az igazgatási dolgozók létszámát és az ezzel járó bérvonzatot a két falu lélekszámának arányában osztjuk meg. Kisebb lesz az apparátus, de kevesebb lesz a munkánk is.

— Ezek szerint innen többen átmennek Udvarhelyre dolgozni?

— Igen, jelenleg 14 dolgozónk van, ebből a lakosság arányának megfelelően 4 személy megy át Udvarhelyre. Persze azt majd az udvarhelyi tanács-testület és a leendő vb. titkár dönti el, hogy kit vesznek át innen.

Akit nem, annak meg kell szüntetnünk a munkaviszonyát. A leendő tanácselnök tiszteletdíját — társadalmi elnökről

van szó — és a vb. titkár fizetését megyei alaptól biztosítják.

— Milyen az apparátus hangulata?

— Az elmúlt 16 év alatt dolgozóink különböző irányokba szakosodtak — egy személy végzi például a gyámügyit, az anyakönyvvezetőt és a népszeg-nyilvántartási feladatokat — ha szétválunk, akkor egy feladatkörben kevesebb lesz az intéznievaló, de a létszámcsökkenés miatt minden dolgozónak több területtel kell majd foglalkozni. Ennek senki sem örül, sem a dolgozók, sem a vezetők. Nehezebb probléma lesz a GAMESZ — az intézmények kiszolgálására létrehozott szervezet — sorsának rendezése, ahol csaknem 30-an dolgoznak. Megosztásra került a lélekszám arányában, ha az udvarhelyiek is akarnak ilyen szervezetet. Ma még nem tudjuk mi lesz a sorsa.

— Mi lesz a közösen indított nagy beruházással, a berzencei művelődési központ építésével?

— Az udvarhelyi előjáró a hétfői falugyűlésen azt mondta, hogy a berzencei építkezés miatt nem számíthatunk fejlesztésre, mert a több tízmillió művelődési ház és a gázprogram indítása elviszi a pénzt Udvarhelyre. A teljes bekerülési költség 19–20 millió forint között van — ez nem több tízmillió —, de ebből nagyon sokat levesz, hogy a lakosság nap mint nap felajánlásokat tesz, il-

letve sokan vállalkoznak társadalmi munkára is... Mi úgy számoltunk, hogy mindezek miatt csak kb. 15 millió forintot kell kiadnunk. Függetlenül a szétválástól, a művelődési ház el fog készülni.

— Tehát Udvarhely ebbe már nem fizet?

— Nem. Végül is eddig sem fizetett, hisz a közös tanács pénzmaradványából ők is részesültek. Legutoljára az iskolájuk kapott központi fűtést — kb. 1 millió forintos beruházással.

— A tanácsok után nem sokkal a téveszket is egyesítették, mi várható ezzel kapcsolatban?

— Ha még igaz az, hogy a gazdaság mindennek az alapja, akkor az igazgatás nem élhet gazdasági alap nélkül. Nem akarok ijeszteni, de ahogy az igazgatás körzetesítése maga után vonja a gazdaságát, most előfordulhat ez fordítva is.

— Önök szerint miért akar Udvarhely szakítani?

— Ők nem a berzencei vezetést vagy a közös tanácsot bírálva szakítanak, hanem inkább a lelki, az erkölcsi sérelem miatt, ami a hibás politikai döntés, a körzetesítés kapcsán érte őket. A saját célokért talán ők is jobban tudnak hadakozni, és jobban tudják a falut is mozgósítani. Mi támogatjuk az önállósodási törekvéseket, partnerek vagyunk ebben. Különben, én is udvarhelyi voltam. A körzetesítéskor kellett eljőnnöm a faluból.

*

Továbbindulok udvarhelyre. Széles, jól kiépített műút — Barsot köti össze Berzencével —, lehetne sietni, de a falut jelző táblánál egy határról megállt int. Fékezek, indexelek, de mire megállnék, már int, hogy mehetek tovább. Jól őrzik ezt a

falut, csak nem tudom kitől. Most 1400-an lakják, az egyesüléskor majdnem 1800-an voltak — úgy látszik kifelé nem vigyáztak eléggé. Mindezeket már Lacza Ferencné előjáró — nyugdíjas tanács elnöke — és Kozma Andor népfőnök mondják el kérdéseimre.

— Hogyan kezdődött ez a különös házasság Berzencével?

— Már 1970-ben létre akart jönni, illetve nem akarta senki, csak a felsőbb szervek — a járási tanács és a járási pártbizottság. Ekkor nem sikerült nekik, a tanácsstagok nemmel szavaztak — mondja Laczané.

— De állandóan a nyakunkra jártak, a párttagoknak kötelezővé tették, hogy az egyesülés mellett szavazzanak. Volt aki pártfegyelmet kapott, mert nem e szerint cselekedett. — Kozma Andor veszi át a szót.

— Amikor első alkalommal nem tudták a falut összekényszeríteni Berzencével, de már látszott, hogy előbb-utóbb elvisszik a tanácsot, a falu még összefogott a kultúrothon felújításáért. Mindenki érezte, ha egyesülünk, soha többé nem lesz erre lehetőségünk. A lakosság társadalmi munkában tető alá hozta az épületet régi teljes átalakításával. Fialatgyerekként 3 napot culágerkedtem én is, de ott volt az egész falu.

— Ezután három évig nyíltan nem erőltették az egyesülést, de olyan helyzetet teremtettek, hogy mégis belekényszerüljünk. Továbbra is állandóan a nyakunkra jártak, volt akit megfenyegettek, hogy elvesztheti az állását. A kialakult helyzet miatt a tanácselnök in-

farktust kapott és kórházba került, a kollégámat — Kálmán Lászlót — elküldték iskolába, így itt maradtam egyedül a hivataloságommal. Ezzel a leépítéssel sikerült bebizonyítani, hogy képtelenek vagyunk az önállóságra. Végül aztán 1973-ban — sok vita után — megszavaztatták az egyesülést. A tanácsstagság csak azzal a feltétellel egyezett bele, hogy itt folyamatosan működő kirendeltség marad. Ez körülbelül két hónapig működött is, de aztán megszüntették. Csak az anyakönyvi ügyeket intézték még két évig továbbra is. — mondja Lacza Ferencné.

— Az elnök?

— A kirendeltség megszüntetése után ő is ájtott Berzencére ügyintézőnek, pedig magasabb volt a végzettsége, mint a berzencei elnöknek. Nem sokkal később ismét infarktust kapott, és akkor orvosi tanácsra ájtott ide a betonüzembe.

— Hogyan zajlott le a téveszkek összevonása? — kérdezem Kozma Andort.

— Nagyon jó téveszünk volt, az egyesülés előtt 8 millió forint volt a tartalékalapja. A berzenceiek csak egymilliót hoztak a házasságba. Az egyesítés csak hosszú huzavona után sikerült, háromszor vagy négyszer szavaztatni kellett. Az öregeknek megígérték, hogy beírják nekik annyi munkaegység, amennyitől meg lesz az évük, a többieknek pedig bért a szavazás napjára, ha az egyesülés mellett voksolnak.

— Hogy vonnák meg az elmúlt 16 év mérlegét?

folytatás a 8. oldalon

Nagy Imre temetése lengyel szemmel

Mostantól fogva minden más lesz

„A szabadság napja” címmel számolt be június 19-én az új lengyel napilap, a Szolidaritás „Választási Újsága”, azaz a Gazeta Wyborcza Nagy Imre és társai temetéséről.

Wojciech Kaminski személyes hangú írásából megtudhatjuk a lengyel olvasók, hogy mekkora tömeg vett részt a temetésen, s kik jöttek el. A képekkel illusztrált cikk rövid, szó szerinti idézeteket ad Vársárhelyi Miklós, Rácz Sándor, Mécs Imre, Zimányi Tibor, Király Béla és Orbán Viktor beszédéből. Nagy Imre ítéletét szó szerint közölték, s a bíróságon az utolsó szó jogán megszólaló Nagy Imre szavait is lefordították a Magyar Nemzet 1989. VI. 15-i számából. Külön bekeretezve sorolták fel azok neveit, kiknek koporsója a Múcsarnok lépcsőin állt.

Tényszerűen felsorolva ilyen a beszámoló, de azt hiszem a legérdekesebb mégis az, milyennek érezte ezt a napot az a tudósító, aki a hozzánk hasonló közdelmeket vívó Lengyelországból jött. Az elragadtatott hangú frás számomra azt sugallja, kellemes meglepetést okoztunk a szemtanúnak. Nem gondolta volna, hogy a magyarok így, ilyen szeretettel, figyelemmel és méltósággal teszik felejtethetlenné ezt a napot. Észreveszi, hogy amikor Orbán Viktor beszéde közben némelek hangosan reagáltak, tap-

soltak, mások lecsitították őket, hogy ne tegyék, hiszen ez temetés.

A tudósító figyelmét nem kerülte el az sem, hogy a Dózsa György úti Lenint szobrot most renoválják. Részletes és érdeklétes leírást kapnak a lengyel olvasók a 301-es parcelláról, s a 354 fakereszt megrendítő látványáról. Egy bekezdés erejéig még az Inconnu csoport művészeinek viszontagságairól is szó esik.

Mérai Tibor és Kopácsi Sándor beszédei szépnek és okosnak tűnnek egy lengyel számára. Nem kellett sokáig töprengenie azon, hogy miért nem mondtak búcsúbeszédet a kormány emberei, mivel Lengyelországban ez jelenleg elképzelhetetlen lenne. Kis János filozófus megadta a választ. Ebben a sajátos magyar helyzetben még minden csak most alakul, az emberek még nem tudják, nem érzik pontosan, ki kihez tartozik, ki milyen elvet vall. Ezért egy ilyen jelentőségű demonstrációnál még határozottan jelezni kell, ki melyik úton jár.

A cikk, közös sorsunkra emlékeztető befejező szavait szó szerint idézem: „A történelem nagy napja volt ez, a lengyel '80 augusztusához hasonlítható. Mostantól fogva itt már minden más lesz.”

Bába Krisztina

Heti eseménykrónika — 1989. július 15—21.

Július 15. szombat — a hét vezető tőkés ország párizsi csúcsértekezletén nyilatkozatot fogadtak el a kelet-nyugati viszonyról, Kínáról, az emberi jogokról és a terrorizmusról — egy napos látogatást tett Moszkvában Radzsiv Gandhi indiai miniszterelnök — súlyos nemzeti sziégi zavargások robbantak ki az Abház Autonóm Köztársaságban az abházok és a grúzok között;

július 16. vasárnap — újra tárgyalóasztalhoz ültek az angolai kormány és a fegyveres ellenzék képviselői — pakisz-

táni—indiai kormányfői tárgyalás volt Iszlámábádban;

július 17. hétfő — Ausztria hivatalosan is kérte felvételt a Közös Piac tagjainak sorába — diplomáciai kapcsolat létesült Lengyelország és a Vatikán között;

július 18. kedd — Általános vasúttasztrájk bénította meg egy napra a brit közlekedést — George Bush befejezte tíznapos európai körútját — árnyékkormányt alakított az Olasz Kommunista Párt — Horn Gyula külügyminisztert Várnában fogadta Todor Zsivkov, a BKP KB főtájkára, ál-

lamfő — Namíbiába érkezett Pérez de Cuellar ENSZ-főtájkár;

július 19. szerda — minimális többséggel államfőnek választották Wojciech Jaruzelskit — kijárási tilalmat rendeltek el Abházában — Managuában megemlékeztek a nicaraguai forradalom győzelmének 10. évfordulójáról — Mihail Gorbacsov látogatásra hívta meg a Szovjetunióba Corazón Aquino filippin-szigeteki kormányfőt — a szovjet államfő figyelmeztette a sztrájkoló nyugat-szibériai és a donyecki szénbányász-

kat, hogy a munkabeszüntetéssel az átalakítást veszélyeztetik;

július 20. csütörtök — a Szovjetunió hivatalos tárgyalásokat kezdett a Közös Piaccal a kereskedelmi és gazdasági együttműködésről — a bős-nagymarosi építkezésről tárgyalta Budapesten Ladislav Adamec csehszlovák kormányfő;

július 21. péntek — a szovjet védelmi politikáról adott tájékoztatást az amerikai képviselőházban Szergej Ahromejev marsall, Mihail Gorbacsov katonai tanácsadója.

Pretória: a fehérek már nem olyan feketék?

A pénznek nincs ideológiája

A Dél-Afrikai Köztársaság érdekelt abban, hogy fejlessze kereskedelmi kapcsolatait a Szovjetunióval — jelentette ki Roelof Pik Botha pretoriai külügyminiszter a Novoje Vremja szovjet hetilapnak adott nyilatkozatában.

Ez az első eset, hogy a pretoriai kormány valamelyik tagja a szovjet sajtónak nyilatkozik. Az AFP francia hírgyűnköség szerint a moszkvai vezetés ártékeli az Afrika déli részével kapcsolatos politikáját, és már diszkrét, nem hivatalos kapcsolatokat létesített dél-afrikai politikussal. A Novoje Vremja tudósítója Johannesburgban készített in-

terjút a dél-afrikai külügyminiszterrel.

Roelof Pik Botha nyilatkozatában azt is kijelentette, hogy megvannak a valós esélyei az Afrikai Nemzeti Kongresszussal (ANC) való párbeszéd felvételére, ám azzal a feltétellel, hogy a Dél-Afrikában betiltott szervezet önként lemond a fegyveres harcra.

A külügyminiszter a két ország közötti kereskedelmi kapcsolatok fejlesztéséről szólv megjegyezte: az együttműködés nem jelenti azt, hogy a Szovjetunió helyeselné a Dél-Afrikai Köztársaság politikáját, sem azt, hogy Johannesburg elfogadná Mihail Gorbacsov politikáját.

A kommunistákkal nem

A kommunistákkal közösen nem, de önmaga hajlandó lenne kormányt alakítani a lengyel Szolidaritás szakszervezet — jelentette ki a francia Antenne 2 televíziós állomásnak adott nyilatkozatában Bronislaw Geremek, a Szolidaritás elnökének a tanácsadója.

A Szolidaritás nem vesz részt semmiféle olyan kormányban, amely „a negyvenöt éve tartó kommunista hatalom

folytatását jelentené”. „Ha az államfő a mi mozgalmunknak ajánlja fel a kabinet létrehozását, választunk kedvező lesz” — mondta a tanácsadó.

A közelmúltban tartott törvényhozási választáson a Szolidaritás megszerezte az alsóházban az ellenzék számára fenntartott valamennyi képviselői helyet, a száz fős szenátusba pedig kilencvenkilenc képviselőjét küldhette.

Közös Piac: kofaasztal Ausztriának is

Belgium nem ellenzi, hogy az EK bizottsága megvizsgálja Ausztria csatlakozási kérelmét a közösséghez.

A belga visszakoázásra perze főleg az adott lehetőséget, hogy az osztrák csatlakozás je-

lenleg amúgy sem időszerű. A jelentkezés most már hivatalosan tudomásul vehető, de Ausztria legfőbb az egységes belső piac 1993-as megteremtése után léphet be a közösségbe.

A nehéz szülés oka: a társadalom beszűkült „medencéje”

folytatás az 1. oldalról

lasztásokat illetően milyen koalíciós eséllyel számolhat a többi párt?

Kapitány Ferenc: — Én azt hiszem, hogy koalícióról beszélni most nem csak felelőtlenség, hanem kicsit komolytalan is. Mert a meglévő szervezetek tulajdonképpen nem tudják, hogy mit képviselnek. Csupán a remény van meg mindannyiukban. Tehát egy gyakorlati megmértetés kell, ami nem más, mint a választás. A legfontosabb, hogy minden szervezet érezze feladatának a vérmentes választás elérését, azt becsületesen végig élni, s annak az eredményét elfogadni úgy, ahogyan azt a népakarat diktálja. Ami ennek érdekében történik, az mind helyes. Ami ezt gátolja, az mind helytelen.

Dátum: — Ezzel csak egyet érteni lehet, ám úgy, hogy világos programok kelljenek a népakarat valóságos visszatükrözéséhez. A választópolgárokra nézve enyhén szólva megalázó, ha azt várják tőlük, hogy jelszavakhoz csatlakozzék.

Kis Pál István: — Most már a pártok, szervezetek legtöbbje rendelkezik egy olyan programmal — hol vázlatosabban, hol kidolgozottabban — amely elégséges ahhoz, hogy a választók számára valódi alternatívát jelentsen egy mindenkori MSZMP programhoz képest.

Dátum: — Támassza ezt alá konkrét példával és ellenpéldával!

Kis Pál István: — Az SZDSZ programja azt hiszem, hogy minden igényt kielégít: színvonalas, tartalmas. Tartalmával ugyan lehet vitatkozni, de mindenki számára világos, hogy mit akarnak. A Szociáldemokrata Pártnak úgyszintén eldőlhetetlen, érzékelhetetlen, mondjuk a kulisszák mögött folyó háborúsi olykor cezarmániának tűnik és eltakarja a valódi célokat.

Kis Pál István: — Az MSZDP-nél nem tartalmi kérdésekről folyik a vita, hanem egyszerű szervezeti kérdésekről. Nevezetesen, hogy azt az 1948-ban tevékenységét felüggeszteni kénytelen pártot állítsuk-e helyre, vagy a huszadik század utolsó évtizedében egy európai, modern és korszerű szövetségi alapon működő pártot hozzunk-e létre? Azok, akiknek a legitimitása a jogfolytonossághoz kötődik, a történelmi variációhoz ragaszkodnak; azok pedig, akik a jövőnek dolgozó hatékony pártot akarnak, a korszerű mellett voksolnak.

Dátum: — A magyar kibontakozásban a gazdasági, avagy a politikai vonal a meghatározó, azaz melyik az igazi húzóerő, illetve hogyan kell használni egymásra?

Kapitány Ferenc: — Kínai példával élve: ott előrement egy gazdasági kibontakozás, a politikai viszont elmaradt. Az „eredmény” látható. Viszont nem tudjuk, hogy mi történt volna fordított esetben... Úgy gondolom, hogy egészséges egyensúlynak kell létre-

hány hónap alatt le kell tisztulnia.

Dátum: — Az emberek többségével együtt nekem sem magával a vitával, hanem annak minőségével van gondom. S pontosan az emberek által láthatatlan, érzékelhetetlen, mondjuk a kulisszák mögött folyó háborúsi olykor cezarmániának tűnik és eltakarja a valódi célokat.

Kis Pál István: — Az MSZDP-nél nem tartalmi kérdésekről folyik a vita, hanem egyszerű szervezeti kérdésekről. Nevezetesen, hogy azt az 1948-ban tevékenységét felüggeszteni kénytelen pártot állítsuk-e helyre, vagy a huszadik század utolsó évtizedében egy európai, modern és korszerű szövetségi alapon működő pártot hozzunk-e létre? Azok, akiknek a legitimitása a jogfolytonossághoz kötődik, a történelmi variációhoz ragaszkodnak; azok pedig, akik a jövőnek dolgozó hatékony pártot akarnak, a korszerű mellett voksolnak.

Dátum: — A magyar kibontakozásban a gazdasági, avagy a politikai vonal a meghatározó, azaz melyik az igazi húzóerő, illetve hogyan kell használni egymásra?

Kapitány Ferenc: — Kínai példával élve: ott előrement egy gazdasági kibontakozás, a politikai viszont elmaradt. Az „eredmény” látható. Viszont nem tudjuk, hogy mi történt volna fordított esetben... Úgy gondolom, hogy egészséges egyensúlynak kell létre-

jönnie, azt kell megteremtelnünk.

Kis Pál István: — Arról azért ne felejtkezzünk el, hogy Európában vagyunk, s az európai kultúrában a mai napig jelen van Machiavelli, aki azt mondta a maga módján igen bölcsen, hogy a politikai hatalom ott van, ahol a gazdasági hatalom. Minden európai kultúrán nevelkedett népnél ez teljesen világos, úgyszintén a politikusok számára is. Ennyiben is különbözünk Kínától... Ma Magyarországon ugyanúgy mozgásban van a politikai struktúra, mint a gazdasági, csak az irányuk más... Miközben a politikai struktúrában minden irányból fangszírozott demokratizálódás hangsúlyozódik (nem mondom, hogy a visszarendeződésnek nincsenek erői). Az amerikai elnök látogatásának pontos e tendencia erősítése volt a lényege, viszont a pénzügyi hatalom mellett még nem voksolt le, azaz még nem tudni, hogy pénzével kinek a hatalmát erősíti majd. Tehát ez az egyik oldal. A másik: ma Magyarországon folyik egy nagyon intenzív — és nagyon a fecsegő felszín alatt a mélyben — gazdasági mozgás és átstrukturálódás. Ennek a lényege az — most visszakanyarodok az első kérdéshez —, demonstráltan a mai politikai és gazdasági erők nagy koalíciója megerősödött. Folyik a káderek átmentése mindkét színtéren — egy olyan időszakban, amikor egy új nemzeti burzsoázia színében tündökölve folytatják azt a fajta nagyon direkt kizsákmányo-

lást, ami eljuttatta ezt az országot, az egész ország népét ahhoz, hogy újra közel hárommillió koldus országa vagyunk.

Dátum: — Alátámasztaná mindezt egy konkrét példával is?

Kis Pál István: — Igen... Hurrázik a csavargár egyik dolgozója a tévé Napzártájában, hogy milyen jó nekik, mert mióta a nyugatnémet tőke bevonult a gyárba és garantáltan nyugati exportra termelnek, azaz garantált piacra, azóta a korábbi kétszeresét, vagyis 15 ezer forintot is megkeresik havonta. Ehhez tudni kell, hogy az NSZK-ban ugyanilyen piaci feltételek mellett termelő munkás átlagjövedelme 2500—3000 márka. Ezzel szemben a tizenötezer durván négyszázat tesz ki. Másképpen: a nyugati tőkét ide egyetlen dolog vonzza, miszerint nálunk iszonyúan erős a kizsákmányolás, mincképpen a következtében iszonyúan olcsó a munkaerő... Mint európai ország, el kellene érniük, hogy ne járjuk meg azt az utat, amit Dél-Korea megjárt. Pillanatnyilag úgy ítéltük meg, hogy a háttérbe szorított és keményen kizsákmányolt foglalkoztatott tömegek a tökefedezete a mai gazdaságpolitikának.

Kapitány Ferenc: — Kanyarodjunk vissza a pártokhoz, illetve programjaikhoz, melyekben nyolcvan százalékban azonos tételek találhatók. A sok azonosság mellett egyet tartok

nagyon fontosnak, s kijelentem, hogy ez nem egy összeesküvésre való felszólítás. El kellene végre dönteniük az embereknek, illetve az öket képviselő pártoknak, hogy mennyiben tudnak a jelenlegi hatalommal együttműködni, vagy annak konstrukcióiban részt venni, illetve mi az, amiben nem. Ez utóbbi egy újabb találkozási pont lehet, aminek szellemében még jobban meg kell érteniük egymást.

Dátum: — Amit elmondott, egyértelműen úgy hangzik, hogy a többi párt miben ne érten egyet az MSZMP-vel szemben. Nem lehetne azon gondolkodni, hogy melyek azok a közös pontok, amelyek közös célokat sugallnak?

Kis Pál István: — Bizonyos alapvető kérdésekben való nemzeti közmegegyezés nem jelent össznépi koalíciót. Egy vizuális példa: nem hiszem, hogy eredményesen lehet formálni egy darab vasat csak kalapácsot használva, üllőt pedig nem. Tehát az aktív kormányzati politika mögött mindig ott kell lenni a formálásban résztvevő ellenzéki politikának. Nem lehet ma egy ellenzéki pártnak eleve elrendelt szándéka, hogy koalícióra lép az MSZMP-vel, vagy nem. Persze, lehetősége mindkettőnek van, de a feltételek enyhén szólva hiányosak.

V. Horváth Mária

1989. július 22.

D Á T U M

3

Kapolcsi kulturális napok augusztus 3—6.

Kommuna a csóroni majorságban

„Ha itt nagy múltunkra hivatkozunk, ha a jelen eltörpülésének közepette távoli fény után kapkodunk... Tesszük ezt azért, mert a múlt irányítja a jelenet, mert a népeknek szükségük van visszaillesztani a múltjukra, hogy jövőjükkel tisztában lehessenek.” Orbán Balázs gondolatait választotta irányítójának a kapolcsi Kulturális és Természetvédelmi Egyesület. A Balaton felvidéki Kapolcs a szomszédos Vigántpetenddel sem kerülhette el az elmúlt évtizedek falupusztítását. A kettőben együttvéve sem él ezer ember. Távolról jött emberek leheltek egy cseppnyi szellemiséget a tanító, orvos, értelmiség nélkül maradt közösségbe. Márta István zeneszerző és a helyiekkel közösen alakították meg '89 februárjában nemcsak céllal az egyesületet.

A faluszépítés, a takarítás, fásítás után nagy vállalkozásba fogtak, kulturális, művészeti napokat készítettek elő Kapolcson. Az augusztus 3—6. között zajló programon táncházba, irodalmi estre, templomi koncertre, a magtárból átalakított „bemutatóterembe” kiállításra várják a művészeti és falupártoló embereket. A soros, az Eötvös alapítvány, az ÁISH és a megyei tanács támogatásával színvonalas rendezvény ígérkezik, amelynek egyik helyszíne, a törökverő Csóron András birtokos majorsága lesz. A roskadozó magtárat a cselédházzal hat ifjú család vásárolta meg és egy magukra szabott kommunát álmodtak a festői környezetben. A magtárban közös műterem — grafikus, textiles, építész álmodta magának ezt az életet — az

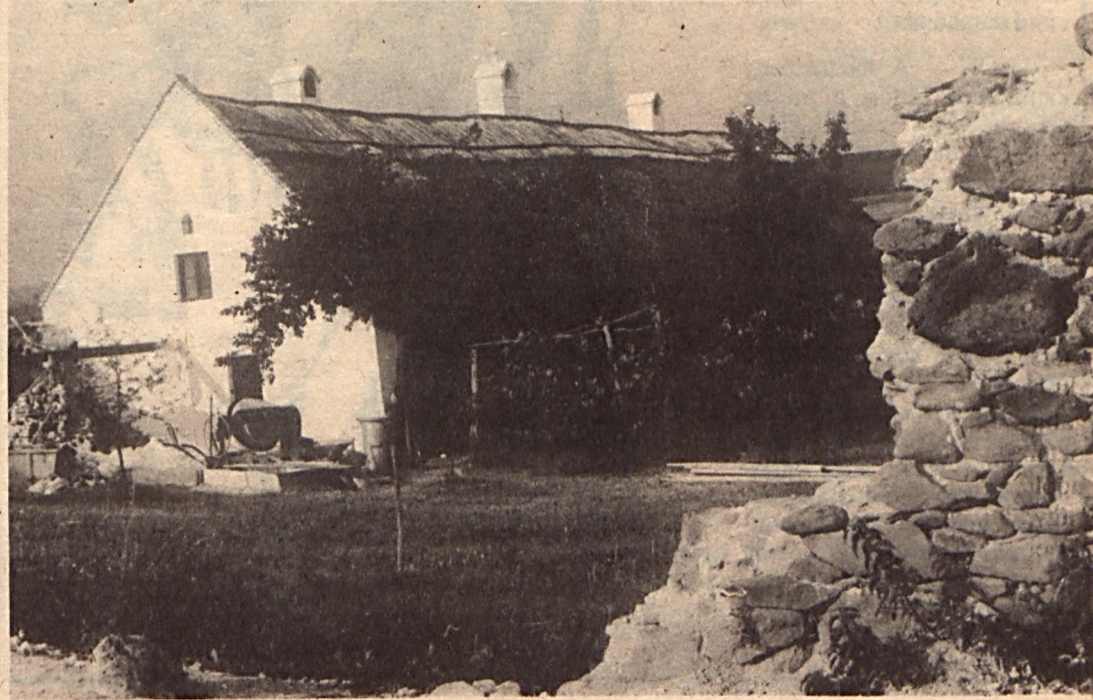
alagsorban pedig kiállítóterem lesz a munkahelyük. A mára rendbehozott cselédházban — itt lakik már Jack Tibor, Pécsi Erika és Hatvani Tibor — közösségi teret rendeznek be idővel, mellé hat különálló lakást, tornácos házat építenek. A baráti kör tagjai egy sajátos élet- és munkaközösségekben tervezik el az életüket, ahol azért minden család megtarthatja saját életvitelét, belső autonómiáját.

Persze ez egyelőre álom, hiszen minden saját erőből és pénzből csinálnak, határidő nincsen.

Egyet biztosan tudnak: tudással adni szeretnének. Ha a sors, a választás így hozta, akkor éppen a kapolcsi és a vigántpetendi embereknek.

K. Zs.

Kapfenger András felvételei

BAJONETT

(Szinopszis)

A leghitelesebb forrás ő maga. Vagyis: nosza, keresd meg és bírd szóra! Ilyen és efféle gondolatok kerültek egymást fejében. Magát a történetet többször is hallottam, s ahányszor, annyiképp. Végére járnai a dolgoknak — ötlött föl bennem —, de egyidejűleg fel-türemkedett a kérdés is: mi végre?

Az esemény hetekig lázban tartotta a környéket, „megölték egy legényt”...ám itt nem a hatvan forintjáért, miként népdalban, egészen másért. No, ez a más, ez az, amit öten, tízféléképpen magyaráznak. Az alapigazság maga a tény: hétfőn, 25-ére virradóra, holtan találták a k-i faluszélen Buci Kiss József segéd munkást. Halálát, a hivatalos jelentések szerint szúrta seb okozta, amit a bal lapockája alá kapott, s ami átlós irányban elérte a jobb szív kamrát. A vizsgálat megállapította továbbá, hogy az áldozat (tételezzük fel abbéli voltát) nem szenvedett. A hatóságok krimitbe illő gyorsasággal és alapos-sággal jutottak el Szeremi L. Balázs rokkantnyugdijához, aki tettét rövid úton beismerte, a megbánás legkisebb jele nélkül. A kérdésre, hogy miért tette, az idős ember egy tömör „csak”-kal válaszolt.

2.

Buci Jóska amolyan „falu bikája” gyerek volt, dolgos faj-

ta. De a fehérmép, az, még egész napos zsákolás után is megbizsergette a vérét. Szem-revaló volt, mint az öreg Gaál csikái, jó tartású, dölyfös, legényes. Igaz, az iskolát nem igen kedvelte, ám a maga módján mégis eszes gyerekeknek számított. A ficseri asszony név nem egyszer mártózott meg tekintetében, s noha a falu előtt nyíltan egy sem vállalta, hajnalonta ő ugrott ki álmából többüknek is.

— Az állat — tartotta róla Bős doktomé —, alig leplezett indulattal.

Megvetéssel és sajnálattal elegy indulatok uralták a közhangulatot.

3.

Szeremi mozdulatlanul ült a széken. Merev tekintettel bámulta a bejáratot. Az ajtó nyitva volt. Az udvaron nem járt a szél sem. Üres volt a ház. Ancsa a dolog után menten itt hagyta. Hogy hol van most, Szeremi sem tudja. Megmoc-cant. Az ablakhoz bicegett.

— Hát nem jönnek még?

Tíz éve már, hogy eltemette a feleségét. Ancsát még a megboldogulttal hozták el az f-i — ahogy ő nevezte „lencsből”. Nekik, maguknak nem lehetett saját gyerekeik. Lányt kerestek, aki há majd megnő, segíthet a háztartásban.

Ancsa, akár a kifeslett bim-bó, a felesége —, Eszter — meg egyre csak fogyott. Igen.

Pontosan tíz esztendeje kapta meg a végtszességet. Az öreg úgy érezte, neki sem lehet sok hátra. A gond csak a „vagyon” körül volt. Mi legyen a sorsa? Hisz Ancsát nem veték nevére, más rokon meg nincs. Az ötlet, hogy feleségül veszi, úgy harmadnap kerítette hatalmába.

— Ha meghalok, az özvegyem lesz, s akkor minden az övé —, okoskodott. A gyászév eltelté után vette el. Sokáig voltak a falu nyelvének céltáblái. De, minden csoda csak három napig tart —, így a mondás, ami esetükben is igazolódott. A hullámok hamar elültek, de a felszín alatt mégsem nyugodott minden. Az öreg fa odvában vágyak sarjadtak, s mit ad Isten! — a vágyak az áhított halált is messzire űzték. Szeremi másodvirágzása fiú utódot eredményezett. Nem egyszer ugraták is érte. „Nem az a fontos, hogy ki kakasa csinálta, hanem az, hogy ki tyúkja tojta” — némitotta el a rosszízű huncutokat.

Ancsa sodrott kis menyecskévé lett. Hálával pátyolgatta az öreget, jövőjének alapkövét. Féltő gonddal vigyázta gyermekét is. Évek múltak el így. Akvárium biztos életéből mégis hiányzott valami. Arcnélküli ifjakkal álmodott, s ilyenkor gyakorta riadt fel verejtékben izzva. Szerelmes szókat vélt hallani, a teste tüzelt, s amikor combjait összeszorította, apró sikolyok szöktek ki torkán.

4.

Buci Jóska alig volt néhány esztendővel idősebb nála. Egy majálison kérte őt táncra, úgy

két évnek előtte. Ancsa tartózkodott a nem éppen jó hírű legénytől, mégis, amikor az átfogta derekát, megmagyarázhatatlan bizsergést érzett a gerincében, s öle meleg nedveket gyöngyözött. Sokáig gondolni sem mert a történetekre, restellte magát. Az öreg előtt is.

Történt azonban, hogy a tsz teherautója tápot hozott egy hételeji napon, úgy déltáj. Beállt a fészter mellé. A sofőr beszólt, hogy ő most hazamegy ebédelni, ám mire visszaér, a Jóska rakja le a zsákokat. Buci volt a rakodója. Egy olyan ember, aki nem ismerte az ebédidőt sem, ha munkáról volt szó. Lendületesen látott hozzá.

Ancsak csak jóidő múltán jött ki. Nézte az izzadó férfitest rendezett koreográfiáját. Újra elővette az egykor tapasztalt érzés.

A férfi az utolsó zsákoknál tartott, amikor felfedezte a rajtafelejtett szemeket.

— Ajvé! Ha tudom, hogy itt segítség is akad, bizisten hívtam volna!

— Miért gondolja, hogy nem jöttem volna? — szakadt ki Ancsából meglepő cserfes-séggel.

— Jó. Ha segíteni akar, hozzon egy pohár jó hideg vizet!

— Van itthon sör is, ha kér.

— Ha van, és nem sajnálja, jöhet az is!

— Kerüljön beljebb és mossa meg a kezét!

— Igenis — Buci tréfásan összezacsapta a bokáját.

Amikor a törülközőt adta kezébe, hatalmasodott el rajta az érzés. Akaratlanul simogatón ért hozzá. Mint akit áramütés ért. Amikor magához tért, ütemes, lágy pihegést érzett maga fölött, az ölével ütköző férfitest delejes sugárzását.

5.

Aztán titokban többször találkoztak. Nem sejtették, hogy az öreg mindenről tud. A szomszédok idejekorán léptek.

— Megölöm! — dünnyögte az öreg —, nekem már ügyis mindegy!

Várta a kedvező alkalmat. Amikor az este észrevette, hogy az asszony kissurrant a szobából, leakasztotta az ágy fölégg lógó szuronyt, (díszként tartotta, emlékeztetőül a hajdanvolt tizedesre) utánaeredt. Először nem hallott semmit. Később suttogás ütötte meg a fülét.

— Te vagy az Rómeóm?

— Én hát. Az öreg?

— Alszik.

Halk neszsel lépte át a tornác küszöbét. Összefonódtak. Ek-kor lépett ki az öreg. Összeszedte minden erejét, s a villanó pengét Buci hátába merítette.

6.

— Már rég itt kellene lenniök —, ismételtette Szeremi, s mint ki emelt fővel hal meg, visszautalt a székbe.

4

D Á T U M

1989. július 22.

Banga Ferenc
Czakó Gábor

Rém mesék

Déryné
gyermekéi

A rezes orrú drámaíró a színiakadémiáról toppant a társaságba. Újabb keletű gyomor-baját kényszeres mogyoró és pattinkazabálással kúrálta. A gyógykezelést beszéd közben sem hagyta abba, minek folytán fekete bársony-nadrágját morzsadara petytyezte.

— Hápé tanár hívott, a honi dráma elköteleztette. Harmadikos osztályának tartotunk olvasópróbát 56 Mókus című darabomból.

— Ó! — A háziasszony kamillateát töltött a mester csészéjébe. — Gratulálok!

— A bukáshoz?! — A színműíró maréknyi pattinkakévéit harapott ketté. Megbuktam. Életemben még ekkorát soha! A színinövendékek ke-rek-perc közölték, hogy tün-jek el. Kérték Hápét is, hogy őket többé kortárs magyar drámákkal ne vegzálja. Az ilyesmi lelkiismeretlenség, erőszak, kiszúrás. Tessék tudomásul venni, hogy ők jövőre végeznek, el kell helyezkedniük a lehető legjobb színházban. Ajánlólevele pedig manapság egy lehet egy kezdő magyar színésznek: ha nagyot villant valamelyik amerikai musicalben.

TUDÓSÍTÁS EGY KÖLTŐRŐL

Ez pedig Csokits János — akartam bemutatni, de ő már sírjában fekszik, és a társaság kissé csodálkozott.

Tegnap még átlátszó volt, próbáltam magyarázni, ablak az egész ember: átnézett rajta a világ.

Tükör is volt, szemben az éggel nem látszott benne minden, furcsán szűrte a fényt, de néhányan elláttak valahová.

A költőt, amiként az önbúcsúztatóból vett mottó mutatja, Csokits Jánosnak hívják. 1928-ban született Budapesten, kamaszként vett részt az Ellenál-lási Mozgalomban, jogi tanulmányokba kezdett, 1949-ben Nyugatra menekült. Azóta, mint a könyvéhez mellékelte életrajzi tájékoztató elmondja, „nem járt Magyarországon, és az ottani rendszerrel az anyanyelv, az irodalom ápolásának ürügyén sem kollaborál”. Darab ideig Párizsban, nyolc évig, a Szabad Európa hírszerkesztő-jeként, Münchenben élt, majd a BBC magyar osztályán dolgozott. Onnan ment nyugdíjba három éve. Jelenleg Andorrában él. Művei közül néhányat a nyugati magyar folyóiratok (a régi és az Új Látóhatár, az Irodalmi Újság), valamint a Bostonban kiadott Külhoni Szöveg-tár (1979) közölték. Szerpelt Szabó Zoltán Kilenc költő című antológiájában (London, 1959) és a magyar líra Gara László-féle francia antológiájában (Seul, Párizs, 1962). Ted Hughes-zal ő fordította le angolra Pilinszky János válogatott verseit (Carcanes Press, Manchester, 1976).

Hirtelen tudósítást írom róla azért mulhatalanul szükséges, mert a magyarországi olvasó nemigen ismerheti. A nyugati magyar irodalomnak szentelt póti-„spenót” is mindössze pár sort szánt nyilvántartására. (Hányaveti és értékzavaros módon, mondanánk erre, ha nyájas természetünk nem tiltaná.) Pedig egy ilyen kortárs irodalmi szemle mindenképp megtehetné volna a legkevesebbet: azt, hogy besorolja ezt a párizsi—müncheni—londoni—andorrai magányost a budapesti és újhidas magányosok közé, mintegy elhelyezi valahol a Pilinszky János, illetve Rába György nevével megjelölt tartományok vidékén, azon a lírai senkiföldjén, amelyiknek túlsó peremén — amúgy, a térkép szerint, Marosvásárhelyen — Székely János műhelye áll. Sorraimból vagy kiteszik majd, vagy nem, hogy efféle helyzetés miként és mennyire indokolt. A költői család tagjai közül néhányat, pusztán tájékoztató dásul inkább, így megnevezve, pompásabb és próbálabb mulatság magukhoz a versekhez fordulunk. Ezek most első ízben olvashatók kötetbe gyűjtöten, válogatottan, a Látogatás egy égitesten című verseskötvényben (Koncz Lajos kiadása, Boston, 1988).

Pompásabb, mert a nyolcvankilenc versben újból és komplexusok nélkül az a lírai beszéd zeng föl, mely ennek a búcsúzó századnak középső harmadában, a Talán eltűnök hirtelen... s a Töredék Hamletnek közti időben volt otthonos. Csokits János költészete ilyen teletben dátumot visel. Néme-lyik vers alá maga is ír egyéb-ként kelteztést, s az egész kötetet is keltezi: 1948—1984. A tájékoztatáson túl ez olyas-

mit sugall, hogy a költő tisztán van a külső idő-szerűség kellemetlenségeivel. Az előbb skiccelt topo- és kronográfia pántjai között például azzal, hogy ez a magyar versbeszéd a szabadelv és demokratikus ér-zület sorsában osztozott, kor-és eszmetörténeti elemként be-letartozik annak történetébe. Emiatt is végtelenül termé-szetes, hogy ír több politikai verset, akárcsak Arany János, kinek „víg szavával” mindnyá-jan mulatunk (Dióhéjban — 1960; Egy ünnepezt hazafi kö-szöntése — 1982), vagy Kosz-tolányi Dezső, kinek némely kései költeményeire játszanak rá mesterien az 1959-es Ha el-rapszódikus jambusai:

*Azt mondják, felejtssem el
anyámat, aki szült, apámat,
aki nemzett,
mert él az Ember s a népek
kihálnak,
felejtssem el a forradalmat,
a sütyit, mitől guggolva él
a nemzet,
felejtssem, mi történt
Budapesten,
Pécsett, Miskolcon,
Magyaróváron,
nogy négykézláb hoztuk az
országhatáron
a bevérzett drága elvet,
mit most a Nyugat elvet
és azt kéri tőlem, legyek már
végre józan,
felejtssem el a nyelvet,
beszéljek más nyelven,
beszéljek másról:
hindukról, Holdról,
haladástól,
békéről és a készülő
nagy összefogásról,
mert minden jobb lesz már
holnap,*

Amikor a víz alá nyomják az úszót

Vidéki frakció az úszósövetségben belül?

Azt hiszem, az olvasót már meg sem lepi az a megállapítás, mely szerint lassan cseperedő gyermekekhez hasonló közéletünk hatalmas vízfeje Budapest. A hasonlat nem új, nem is én találtam ki, de sajnos mind a mai napig igaz. Most például a vidéki úszószakosztályok képviselői elégették meg másodrendűvé degradált létüket és jogaik érvényesítésére létre akarják hozni a Vidéki Úszóbizottságot az Úszósövetségben belül.

Farkas Attilát, a Dombóvári Spartacus SE elnökségi tagját, a Vidéki Úszóbizottság szervezőbizottságának tagját kérdeztem meg a VUB megalakulása körüli problémákról.

— Mik okozták a legnagyobb feszültségeket a MUSZ és az úszósport vidéki szakemberei között?

— több feszültségmező is létrejött az utóbbi időben. A MUSZ gyakorlatilag teljesen elszakadt a vidéktől, bizonyítja ezt az is, hogy a vezetőségnek csak két vidéki tagja van. Így aztán a vidéki edzők, szakemberek igen alulinformáltak az úszósport dolgában, például a MUSZ újajalakuló közgyűlésének időpontja egybeesik a csapatbajnokság szegedi fordulójával, így a közgyűlésen vidéki szakember nem is tudna résztvenni. Szintén komoly gondot okoz az, hogy a vidék úszósportjának tömegsportszemléletét sem ismerik el, pedig mi

úgy érezzük az is siker, ha az általános iskolások zöme — ha mégoly mostoha körülmények között is — megtanul úszni.

— Mi az élsport helyzete vidéken, egyáltalán beszélhetünk-e komoly élsportról?

— Nagyon is komoly élsportról lenne szó. Az országban több helyen is — Dunaújvárosban, Gyulán, Tátán, Kecskeméten, stb. — megvannak az adottságok arra, hogy magasszintű versenyzés folyjék. Itt ér minket talán a legnagyobb sérelem. Bevett szokása a fővárosi kluboknak, hogy a vidéki versenyeken felfedezett tehetséges gyerekek szüleit az edző tudta nélkül felkeresik, elkápráztatják őket a korlátlan lehetőségekkel, úgyszólván elhúzzák a mézesmadzagot és mikor már az edző is tudomást szerez a dologról, nem sokat tehet. Már ez sem túl fair eljárás, az meg végképp nem, hogy a gyerekek iskolaváltoztatás címén igazolnak át, így a tehetségek neveléséért sem anyagi, sem erkölcsi elismerésben nem részesül az átadó egyesület.

— Tudna néhány olyan úszót felsorolni, akik vidékről kerültek pesti klubokba és váltak híressé?

— Csak a közelmúltból néhány név: Szabó Péter, aki Kaposvárról igazolt a BVSC-be és Szűlban döntős volt, aztán Vermes Albán ment Egerből az Újpestbe és a '80-as olimpia ezüstérmese volt.

Mondhatnám még Zvonyár Jánost, aki Debrecenből igazolt a Bp. Spartacusba és ugyanezen az olimpián döntős volt. Ágh Norbert Dunaújvárosból került pesti klubba és szinté olimpián volt Szűlban. A fiatalok közül ketten is az Újpesti Dózsa úszóiként esélyesek az ifjú-sági EB-n éremre, Rózsa Norbert Dombóvárról és Czene Attila Szegedről. Idézném itt dr. Dobai Gyulát a VUB titkárát, aki nagyon pontosan összefoglalta a teendőket ebben a dologban:

— Csak két klub közti tárgyalás eredménye lehessen az átigazolás.

— Az átvevő klubok fizessenek nevelési ráfordítást, mégpedig a mindenkori egyesületi tagság kelte szorozva évi harmincezer forinttal.

— Csak átigazolási időszakban történjen a klubcsere. Az igazi megoldás azonban az

lenne, ha a vidéki úszószakosztály és edzője vinné a siker felé úszóját, természetesen csak ott, ahol adottak a lehetőségek. Így a szakosztály és az edző is részesülhetne elismerésben.

— Úgy látom igen kiélezett a helyzet a MUSZ és a vidéki szakemberek között, miért nem alakult meg hát a Vidéki Úszóbizottság véglegesen a gyulai találkozáson.

— Többek között azért nem, mert Gyulára a MUSZ másik képviselője jött el és neki újra el kellett mondanunk véleményünket. Az a helyzet, hogy a MUSZ vezetősége egyszerűen nem érti, miért akarjuk létrehozni érdekvédelmi szervezetünket. Másrészt, anyagi lehetőségeink hiányában nekünk is idő kell, így szeptemberben Győrben fogunk végleges döntést hozni.

— kesu —

Mire a hang Szekszárdra ért...

A nyári zsúfoltság miatt a minősíthetetlenül gyenge baltoni telefonvonal megtette hatását.

Az elhallások következtében több téves és félreérthető megállapítás került bele a lapunk tegnapi számába a Siófok Kupáról szóló tudósításba. Mayer nevű játékos ugyanis nincs a Siófokban, Kirchmayer viszont van, de nem ő lötte a

győztes gólt, hanem Magyar. Aki nem „vegyes”, hanem nagy kedvvel játszott. Nem a Siófok, hanem Zsadányi felejtetheti az elmúlt bajnokságban nyújtott gyengébb produkciót — feltéve ha marad.

S a szarajevói vasutascsapat neve sem változott: és nem „Zserjeznicsár”, most is Zseljeznicsar. A hibákért szíves elnézést kérünk.

Negyvenezer márkaért játszik a Tatabánya

A hétvégén befejeződik a labdarúgó Intertoto Kupa-sorozat. A magyar együttesek közül a Rába ETO már a hétközben versenyszünetére végére jutott. Második helyen végzett a csoportjában, és ezzel 15 ezer nyugatnémet márkás bevétellel gazdagította a klub bevételeit.

Hasonló jövő, azaz vagy 40 vagy 15 ezer márkás gyarapodás elé néz a Tatabánya és a Vác, a Siófoknak viszont alig ha van módja elkerülni az utolsó, a 4. helyről. A magyar kupacsapatok valósággal „kirajzottak” Skandinávia felé: a Tatabánya Göteborgban, a Siófok Örebroban lép pályára. (Ugyanakkor a Csepel NB I-ben újonc gárdája Stockholm környékén tölt el egy hetet, készülve az őszi feladatokra.) A Vác is idegenben, Bulgáriában zárja nyári totós menetelését.

Mi várható a három magyar Intertoto-gárdától? A papírfor-

ma azt jelzi, alig van esély újabb győzelemre.

A 3. csoportban a Vác csak kifejezetten súlyos vereség esetén kerül el a második helyről. A bolgár Etir nagyobb játékerőt képvisel, de ha a Duna-parti legénység jól összpontosít, megtartja a második helyét.

A vasárnap 17 órakor kezdődő Etir — Vác találkozó előtt a

3. csoport állása:

1. FCS Tiro	6	4	1	15	5	9
2. Vác	5	2	2	13	2	6
3. Etir	5	1	2	3	7	4
4. Bellinzona	6	3	3	5	12	3

5. csoport

1. Tatabánya	5	2	3	—	8	4	7
2. Lok. Leipzig	5	2	2	1	6	4	6
3. IFK Göteborg	5	2	3	—	8	11	4
4. Lyngby	5	1	1	3	4	7	3

7. csoport

1. Örebro	5	5	—	—	15	—	10
2. Slavia Praha	6	3	—	—	11	—	6
3. Westing	6	2	—	—	4	—	13
4. Siófok	5	1	—	—	4	—	14

Sportműsor

Szombat:

Tenisz Hungária Kupa, Kaposvár Vasas-pálya, 8.30. Vízilabda Gyöngy Kupa nemzetközi torna, Pécs, Hullámfürdő, 11 óra. Kézilabda. Nemzetközi Balaton Kupa, Fonyód, 8 óra.

Vasárnap:

Kézilabda. Nemzetközi Balaton Kupa, 8 óra. Tenisz: Hungária Kupa, Kaposvár Vasas-pálya, 8.30. Vízilabda: Gyöngy Kupa nemzetközi torna, Pécs, Hullámfürdő, 10 óra. Autósport: Dross OB és nemzetközi verseny, Ádánd, 10 óra.

D Á T U M

mondják a nagyhatalmak, csak én beszélek másról, (...).

Nekem magamnak régtől kísértő kérdésem, hogy miként fonódik össze valamely vers a külső, a dátumos idővel, s miként hajlik el tőle, a maga mélylegesen személyes, sosem idő-szerű és ezáltal aktuális tartományai felé. A dátumok terében különféle és azonosítható események torlódnak össze: konyha és politika, csip-csup ügyek és százados botrányok. Másfelől meg, mélyen és időszertlenül, egyfolytában meghalunk és szerelmet érzünk, vagy annak hiányától szenvedünk. S a lírai libidó gerjesztője lehet másik személy, egész közösség, táj, eszme — egyaránt eszmének tekintve most Istent, jövőt, az ikés igék ideáját meg a satöbbit, annyi megszorítással, hogy ma mindez nem ébreszt a mindközönségesen a szerelem neve alatt számontartott érzés-zűzavarral azonos hófokú élményt, akkor nyilván nem versbe való, hanem legfőbb társalgásba. Márpedig feneketlen köznapiinkban egymás számára követhetetlenek vagyunk. Kedvesünk sírógörcse a legszigorúbb költészetesztétikai élmény-s indulat-meghatározások szerint is lírai jelenség, csak épp követnünk nehéz. Jelentését saját magunkkal is csak úgy tudjuk közölni, ha közvetlen okán kívül — ami rendszerint a vers tárgyának, kivonatolható tartalmának felel meg — ismerjük a személyt s az elemények egyetemét. A vers ezeket az ismereteket tartalmazza. Aki költemények írásával foglalkozik, ezért talál vagy talál föl közvetítő anyagokat. E jegyben folyamodik Csokits János, többekhez, „újholdasokhoz”, ha-

sonlóan és többektől eltérően, közzétani képekhez: „Fölöttem fekete az ég, / borzong a látóhatár, / lúdbőrös sziklavidék, / a tűrés próbája vár. / Se tűz, se víz, se levegő. / Vulkanai kőrengeteg.” A kő és kőszertű anyagok ilyes halmazására, látától a sivatagi porszemekig, azért is van szükség, hogy bennük közvetítőt találjon — élményeinek hasonlívó közvetítő anyagát. Kiterjedt asztronómiai, botanikai és geológiai tájékozottsággal bír, szomorú tudása így, hogy a kőzetek is datálhatók: hozzájuk hasonlóan helyezhetők el a külső időben a szigorú technikával néhány sor rétegeivé préselt érzetek, érzések és gondolatok. A tudósítás gyalog prózájában egyetlen hasonlat erejéig követve ezt a fölfogást, hasonlólt, a formáló elv így kívánja, bévül azonban zsigerekből, vagyis tolongó és vadállati személyes indulatokból áll (allegóriájuk az egyik korai vers, A jaguár), de humorból is persze, villanó kedélyből, mint az Asztali zenében vagy a Homo ludensben: „Egy négy lábú emlőállat / mellő két lába jobbikával / egy vékonyka grafitszál / ken papírra festett fával”.

Követve ezt a vékonyka grafitszál, megtudható, mi az, ami a közvetítő anyagot közvetítő szavak révén igazából történik egy-egy versben, példának is okáért az Egy perc az év, az álom... tizenhat soros remekléseben, közlebebből kivált a második szakaszban, ahol a „sárga gyümölcsök” egy chorijambikus lejtéssel andalodnak a vég felé. S rájuk a „déli erkölcsök” úgy felelnek, hogy rontott legyen a rímző ritmusa (három hosszú szótag egyvégtében) — épp itt is, ahol a szó szerinti jelentés valami élveteg

derűt sugároz, melyet tárgyilagos távolságba a rontás helyez, döccentése a rímnek és zenének:

Hamvasztják már a rőzsét az út mentén és a gypet, tavasz van, nyár lesz, hőség - mázolja már az eget.

A kertekben sárga gyümölcsök, a dinnyéken alvó legyek, szenvedélyes déli erkölcsök és hátul hófehér hegyek.

A szívekben aztán szép az ősz, kékszemű, néma gyermekek homokvárain túl a csösz égő lombok közt lépeget.

Az eresztől folyton víz csepeg, köd van, hideg, hull a hó — az ágakon gombóc verebek fagyos füzére látható.

Formál ily sorokat önmészítő következetesség is. Efféle etikai meg sorsanalitikai fordulatoknak bármely értékelhető líra leírásakor van érvényük — hisz tudnivalóan nemcsak Petőfi nem alkuszik, hanem Szép Ernő sem —, de érvényen túl különös értelmű és szerepük akkor támad, ha a versek azt közlik: frójuk érzi, érzékeli és mutatja kínos vállalkozásnak egész létezését, kövestül, testtül, derűl, töprengő, vágyakozó, élvező magamagával egyetemben. S mintha minduntalan valami kísértést kellene legyőznie a folytatáshoz, mint ha érve keresne, hogy találjon aztán rejtélyes parancsot hozzá, nagybetűs törvényt (például a Törvénytelen sötétben, vagy a férfihangra írt Tizenkét énekben), miközben, persze, eljut yándorlásában, ahol „a tett / mindig csak örökre történhetett”, a nevezetes sor, a „begombolom haláloamat” párként fogadható szavakhoz: „nincsen hangulat / a halál el-

len”. Ha valaki nem ezt s nem ilyen elementárisan gondolja, akkor a versköltéshez, talán, nincs szüksége elvekre. Leg-alábbis: többnyire ellehet nélkülük. Csokits János viszont, következőképpen, nem lehet meg nélkülük. Nem bölcselmek avagy zsumnalisztikus vélekedések formáját öltik ezek nyilván, hanem a végletes szabadságra való készülőds, lírai lelkigyakorlat alakját. „A halálra készülni annyi, mint a szabadságra készülni. Aki megtanult meghalni, az leszokott a szolgálásról” — mondja sztoikusán, emelkedetten és kissé elő-janzenista módon Montaigne, s idézi őt, egy Tacitus-mondattal együtt, könyve mottójául Csokits János. Költészetének szemléleti egysége így abban van, hogy valósággal túlvilági beszédnek mutatkozik — egyszerű előkészület, a terjengő szolgálástól elvezető út, bele-tanulás a végtettségbe, és visszarévedés milderre, úgy is mint a dátumok terére, következetes kompozíció a látogatásról egy égitesten, Túlvilági beszéd és ironikus nosztalgia, mint az Elízium strófáiban, melyeket mormolok magam elé, meg-megismételve őket, mind a-hármat:

Gyolcsingben, mint a múmiák, örök életre ébrednek, féllábon álló téli fák vigyázzák lassú léptemet.

Fehér virágok kürtjei fogadnak most már mindeniütt, mondják, nem voltam semmi sem s én leszek eztán mindenük.

Így lát az ember, akinek reménye régen elveszett — halál is csak élő szemében lehet ilyen nagy élvezet.

Zirkuli Péter (Párizs)

MADÁRTARTÁS

Miképpen tartsunk énekesmadarat, helyesebben: hogyan lehet egy énekesmadár a miénk? Vagy oly módon, hogy megesszük vagy pedig úgy, hogy a kezünkben tartjuk: minden egyéb módszer bizonytalan. Csakhogy vannak madarak, akiknek birtoklása gyomrunk számára egyáltalán nem örvendetes földát: a pintynek például semmi értelme nincsen a hasunkban, mert táplálékunk kevés, csemegének gusztagustalan, ami pedig az énekét illeti, bizony e téren hiányosságok tapasztalhatók az adott esetben.

Ha viszont oly módon birtokoljuk az énekesmadarat, hogy

a kezünkben tartjuk, örömtünket hamarost kényelmetlen gondok felhőzik: tenyerelmei izadni kezd, ha fület akarunk vakarni, óvatosan kezelt kell cserélnünk, nem tudunk fára mászni vagy kosarazni, ráadásul a madár is egyre laposabb és szótlanabb lesz ahogy az idő telik.

A megevés és a kézben tartás tehát nem célravezető. Nekünk azonban határozott szándékunk az énekesmadár birtoklása, ki tudja mi okból, talán kultúrember mivoltunkat érezzük általa biztosítottunk. Milyen egyéb

megoldás kínálkozik? Először is: lehetőségünk van lefizetni valakit: tartsa ő szakmányba a madarunkat, viszkessen neki a füle, ő legyen az, aki nem kosaraz és nem mászik fára. Utálja őt a madár s neki ne énekeljen, ne nekünk. Am vigyázzunk, ez a módszer veszélyes: meglehet, sohasem kapjuk vissza a madarunkat s ha mégis megnyikkan, nem fogjuk hallani. Meg aztán pénzbe is kerül a dolog, ami a mai világban nem utolsó szempont.

Tartsuk hát a madarunkat kalitkában. Miért? Hogy ne tudjon kirepülni belőle. Az ám, de ha nem tartanánk kalitkában, akkor sem tudna belőle kirepülni, sőt, csak az a madár tud kirepülni a kalitkából, akit benne tartanak. (A többi csak repülni tud.)

A kalitkában tartott énekesmadárnak tehát két állapota ismeretes:

1. Még benn van a kalitkában és a miénk, de ilyenkor igen ritkán énekel s korántsem olyan szépen, mint szabad korában.

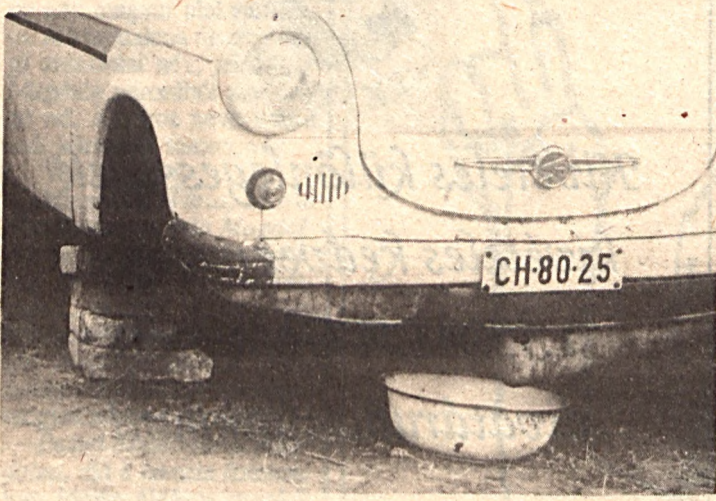
2. Már kint van a kalitkából: ilyenkor szépen énekel, de mit érünk vele, már nem a miénk.

Összefoglalásképpen megállapítható, hogy az énekesmadár csak akkor ér valamit, ha énekel és közben a miénk. A kettő azonban nehezen egyeztethető össze. Kérdés tehát, érdemes-e egyáltalán énekesmadarakkal vesződnünk? Megérik-e a fáradságot? Nem lenne-e célravezetőbb hagyni őket a francba: döggöljenek meg ott ahol vannak, rohadt értelmiségiek!

Magyar László András

Ágytállal

foto: Györffy

Régen mondták

Mindenről ítéletet akarunk mondani, de mindig rossz a nézőszögünk. Meg akarjuk ítélni önmagunkat, de túlságosan közel esünk hozzá: meg akarjuk ítélni a többiekét, de túlságosan távol esünk tőlük. Ha helyesen akarnánk megítélni mindazt, ami a világon történik, ahhoz az kellene, hogy csak szemléltői legyünk, nem pedig lakói.

(Fontenelle)

Lottónyeremények

A Sportfogadási és Lottóigazgatóság közlése szerint a 29. játékhat nyeményei az illeték levonása után a következők: 5 találatos szelvény nem volt, a 4-esekre 120 785 forintot, a hárm

masok 958 forintot, a 2-esekre 34 forintot fizetnek.

A közölt adatok nem véglegesek, a nyeremények ellenőrzése még tart. A nyerszámlák: 10, 21, 23, 41, 46.

Napos idő várható

Túlnyomóan napos, száraz idő várható.

Az északi szél napközben a Tisztántúlon időnként megélénkül. A legalacsonyabb éj-

szakai hőmérséklet 9, 14 fok között, a legmagasabb nappali hőmérséklet szombaton általában 26, északkeleten 23 fok körül alakul.

Jogtalanok jogai

A Magyar Közlöny 1989. évi 45. számában megjelent a Minisztertanács rendelete, amely a rendőrhatalmát őrizetben fogva tartottak (internáltak) munkajogi és társadalombiztosítási helyzetét rendezi.

A nyugdíjfolyósító szerv havi 500 forinttal felemeli az 1949—1953 között internálás alatt állott személyeknek az 1989. augusztus 1-je előtti időponttól megállapított, saját jogon járó nyugdíját, (mezőgazdasági, szövetkezeti járadékát), ha a nyugdíjas ezt kéri és levelelhez mellékeli a Belügyminisztériumnak az internálásról szóló hatósági bizonyítványát. A jogszabály szerint hatósági bizonyítvány 1992. december 31-ig adható ki. A Belügyminisztérium megtagadja a hatósági bizonyítvány kiadását, ha az internáltak háborús és népelélenes bűntett miatt jogerősen elítéltek.

Az özvegyek havi 250 forintot kapnak özvegyi nyugdíjukhoz (özvegyi járadékukhoz), ha az 1989. augusztus 1-je előtt meghalt férjükre vonatkozó hatósági bizonyítványt beszerzik a Belügyminisztériumtól és azt a nyugdíjfolyósító szervhez megküldik. Ugyanez a helyzet azoknál, akik a nyugdíjasként meghalt internált után szülői nyugdíjat vagy árvaellátást kapnak.

Az özvegy ezt az emelést akkor is megkapja, ha saját jogán is jogosult nyugdíjra, és ezt folyósítják a részére, mivel ez magasabb, mint az özvegyi nyugdíj.

Az emelést a hatósági bizonyítványnak a nyugdíjfolyósító szervhez való beérkezésétől visszafelé számított 6. hónap első napjától fogják folyósítani, legkorábban azonban 1989. augusztus 1-jétől, amikor a rende- zésről szóló jogszabály hatályba lép.

A jogszabály lehetőséget biztosít arra is, hogy a nyugdíjas vagy özvegye kifejezett kérésére a nyugdíjhoz ne az említett fix összegű emelést adják hozzá, hanem a nyugdíjfolyósító szerv az internálásban ténylegesen eltöltött időt vegye figyelembe szolgálati időként. Ebben az esetben azt a jogszabályt kell alkalmazni, amelynek alapján a nyugdíjat eredetileg megállapították. Mivel a korábbi nyugdíj jogszabályok a jelenleginél kedvezőtlenebbek, a korábbi keresetek pedig jóval alacsonyabbak voltak, az esetek túlnyomó részében a havi 500, illetőleg 250 forint emelés előnyösebb lesz, mint az internálásban töltött idő figyelembe vételével módosított nyugdíj.

Azoknál a személyeknél, akik 1989. augusztus 1-je után mennek nyugdíjba, a Belügyminisztérium hatósági bizonyítványa alapján az 1949—1953 között internálásban töltött időt az általános rendelkezések szerint szolgálati időként figyelembe kell venni. A nyugdíjba vonuló személy összesen havi 500 forintot azonban akkor is megkap, ha a beszámítás folytán a nyugdíj nem, vagy havi 500 forintnál kisebb összeggel emelkednék. (MTI)

Hétfői

számunkból megtudhatják,

hogyan kárpátaljai magyarok talpra tudnak-e állni?

Sötét nézőtérén sötét fejek

Elgondolkodva nézem egyik kisvárosunk moziműsorát. És szomorúan állapítom meg, hogy az amerikai filmek ren- dezésük az élelünk. A júliusi moziműsor tizenhat filmjének a felét a tengeren túl készítették. Többségük műfaját tekintve horror és krimi. A fennmaradó ötből egy készült csak kis hazánkban, a többi pedig Nyugat-Európából importáltak. Angol vagy olasz rendezők alkotásai. Mintha másutt nem is rendeznének filmeket! A környék és a négy megye moziműsorát végigné- ve máshol is hasonló a helyzet.

Felnövekvő nemzedéknek csak olcsó (bár pénzben igen drága) kommersz szórakozásra van igénye és ideje, mert arra szakít időt magának, míg egyre csökken a könyvtárba járók, a

mélyebb mondanivalójú mű- vészfilmek nézőinek a száma. Gondolom, ezért egyedül nem csak ők hibáztathatók. Mit lá- thatnak ezek a fiatalok tőlünk, szüleiktől? Meddig elégíti ki őket ez az igénytelenség, a kultúra köntösébe bújó tizlet?

S ha mi nem tudunk nekik más értékeket kínálni, akkor egyszer csak azon vesszük ész- re magunkat, hogy mi is elégtel- téltelenedtünk a szemükben. (Hiszen nekünk kellene az igé- zi értékeket nekik közvetíteni.) S akkor rólunk is megfelelke- nek, bennünket is elfelejtene- akár a könnyű műfajok del- hódító szereplőit ha vége van az előadásnak. S a fejekben is olyan sötét lesz lassan, mint a nézőtérén lámpagyújtás előtt ha véget ért a film.

veress

Minden út portalanítva, mégis elágazik

Holnap az önállóságról szavaznak Somogyudvarhelyen

folytatás a 2. oldalról

— Azóta épült egy ravatalozónk, a tanácsházából öregek napközije lett, elkészült a vízmű, központi fűtést szereltek az iskolába, az óvodába és az orvosi lakásba, ezenkívül minden más intézményünk megvolt már az egyesülés előtt is. Viszont veszítettünk 400 udvarhelyit. Az egyesülés idején 1780-an voltunk, ma már alig 1400-an.

— Most — hogy a szétválás miatt a pénzügyeket vizsgáljuk — mondja Kozma Andor — jövőnk rá arra, kevesebbet kapunk mindig annál, mint ami a lélekszám alapján megjár volna. Ha mindig megkaptuk volna a ránk eső részt, talán eszünkbe sem jutott volna a válás. Az intézmények fenntartását biztosították, de Berzencén mindig többet költöttek egy tanulócsoportra, egy bölcsődei férőhelyre, mint Udvarhelyen.

— Hogyan jött az ötlet, hogy válni akarnak?

— Leginkább az motivált minket, hogy Berzencén bele- kezdtek egy 19 milliós művel- dési ház építésébe, pedig nem- rég várásolta meg a tanács a SEFAG-tól a volt erdészházat 2 millióért, amit előtte a tanács adott a SEFAG-nak ingyen. Erre azóta 6 milliót ráköltöttek, de az udvarhelyi tanács tagok is szívesen megszavazták, hogy

legyen végre művelődési háza Berzencének. Ezek után derült égből a villámcsapásként jött a tavalyi év végén a hír, hogy 19 millióval elkezdtek egy új kultúrtermet. Ráadásként az idén kiderült, hogy Berzencének megrendelték a lakosság pén- zén vezetnék be...

— De a gázt a lakosság pénzén vezetnék be...

— Igaz, de a tanács intéz- mények, lakások gázosítása el- viheti a pénzt az udvarhelyi is- kolától, óvodától, veszélybe kerülhet a működésük.

— Konkrétan a válást az in- dította el — veszi át a szót Lacza Ferencné —, hogy a pé- csi akadémiai központtól kap- tunk egy kérdőívet, melyben megkérdezték véleményünket a jövőről, akarunk-e önállósod- ni. Az előjáróság úgy határo- zott, hogy erre csak a választó- ink válaszolhatnak.

— Egy család kivételével sikerült mindenkit megkérdez- ni, 389 családból 3 tartózko- dott, 7 az együtmaradás mel- lett volt, 379 önállósodni akart.

— mondja Kozma Andor.

— Ezután az előjáróság egyhangúlag a válási folyamat elindítása mellett döntött. Hé- tfőn megtartottuk a falugyűlést, ahol kb. 500 fő egyetértésével vasárnapra kitűztük a népszá- vazást. — mondja az előjáró.

— Hogyan tovább?

— Ha a falu a válás mellett dönt, akkor felterjesztjük a ké- rést az Elnöki Tanácshoz. Ők mondják ki az utolsó szót. — fejezi be Kovács Andor.

Laczáné szavai kíváncsnak végszónak: — Szeretnék 1990 január elsejétől egy ön- álló községben teljes jogú ál- lampolgárként élni.

Györffy Árpád

Gazdagodva szegényedünk

A KSH félévi adatokat tartal- mazó összegzése szerint a lakosság pénzbevétele az év első felében csaknem 20 százalékkal volt több, mint a múlt év azonos időszakában; meghaladja a 436 milliárd forintot. Különösen a személyi jövede- lemadó alá nem eső jövedel- mek növekedtek, több mint 60 százalékkal. Átlagosan 17 szá- zalékkal emelkedett a munká- sok és az alkalmazottak bevéte- le, 7,5 százalékkal a mezőgaz- dasági szövetkezeti dolgozóké, 21 százalékkal az ipari és szol- gáltató szövetkezeti szakcso- portoknál tevékenykedőké. A mezőgazdasági termékek ér- tékesítéséből több mint 30 mil- liárd forint bevételhez jutott a lakosság; a 21 százalékos nö- vekedés döntően a felvásárlási árak emelkedéséből adódott, de mennyiségileg is több árut érté- kesítettek.

A társadalombiztosítási kifi- zetések 92 milliárd forintot tet-

tek ki, ennek nagy része nyug- díj volt, s e területen a növeke- dés 16—17 százalékos.

A KSH-jelentés szerint az első félévben átlag 185,4 mil- liárd forint készpénz volt for- galomban, 6,9 százalékkal több, mint egy évvel korábban. A takarékbetét-állomány 291,6 milliárd forintot tesz ki, ez két- milliárddal kevesebb, mint az elmúlt év végén volt. (Tavaly ugyanebben az időszakban 2,6 milliárddal nőtt a betétállomá- ny.) A lakossági értékpapír- forgalom élénk volt, az ilyen jellegű megtakarítások a múlt évihez képest egyharmadával növekedtek, és 4,2 milliárdot költött valutavásárlásra, s ez majdnem háromszorosa az egy évvel korábbinak. (Az új vám- rendelkezők óta a növekedés lassult.) A lakosság hitelállomá- nya június végén 307,6 mil- liárd forint volt, a félév során több mint 10 milliárddal növe- kedett.

Kuba: Kokain diplomácia

Castro öccse is?

José Antonio Abreu kubai diplomata, akit alig egy hónap- ja neveztek ki a Washingtonban működő kubai érdekképviseleti iroda élére, azonnal nagyon fontos megbizatással kezdte új munkáját. Kormányától azt a feladatot kapta, hogy puhatolja ki állomáshelyén: hajlandó-e az 'Egyesült Államok együtt- működni Kubával a kábítószer- csempészet elleni küzdelemben?

Kényesebb és nehezebb fel- adatot nem sok kubai diploma- tának kellett megoldani az el- múlt harminc esztendőben. Pe- dig a cél nemes, s látszólag amerikai részről sem lehet sok kifogás a szándék ellen, hiszen Washington már évek óta „ke- resztshadjáratot” hirdet egész Latin-Amerikában a gyilkos por — a kokain — gyártása és forgalmazása ellen.

Castro azt vetette az ameri- kai vezetés szemébe, hogy nem tartotta be a „fair play” szabá- lyait, s a birtokába jutott értesü- léseket kizárólag a Kuba elleni propaganda céljaira használta fel. A kubai vezető azért is tar- totta tisztességtelennek ezt az eljárást, mert — mint mondta — Havanna néhány évvel ezelőtt az amerikaiak tudomá- sára hozta azt az értesülést, hogy az egyik déli amerikai ál- lamban merénylet készül az odalátogató Ronald Reagan el- len.

Tény, hogy Washington nem Arnold Ochoa tábornokot, hanem Fidel Castro öccsét, a ma- sodik számú vezetőt nevezte „kubai kapcsolat” irányítója- nak. Nyilvánvaló, hogy ez a vádat a kubai vezetés felhá- rodottan elutasította. De az baj, hogy ennél többet nem te- hanem kijelentette: a for- dalmi Kuba ami csak ember- leg lehetséges, azt megtette a megteszi, hogy távol tartsa a szigetétől az átkos drogot.

A kérdés most az, hogy José Antonio Abreu meg tudja- győzni az amerikaiakat: felel- sék ki az ügyből Raúl Castro és fogadják el azt, hogy Arnal- do Ochoa tábornok minde- más állítással szemben csak a saját zsebére dolgozott. Ennek kapcsán már a nyilvánosság előtt üzenhetett a külügy- minisztérium szóvivője Havanná- ba: egyelőre szó sincs hivatalos együttműködésről, az amerikai kormány most vár, hogy Kuba- valóban komolyan gondolja-e a kábítószer elleni harcot?

A kubai érdekképviseleti iroda vezetője éppen ezzel egyidőben indult haza „szaba- dságra”. Feltehetőleg kevés ide- je lesz arra, hogy a világhírű varadero-i tengerparton pihen- jen — nem messze attól a hely- től, ahol a kubai katonák tovább- bftásra átvették a kolumbiai kor- kaint.

A Dátum Lap- és Könyvkiadó Rt. napilapja. Főszerkesztő Bába Iván. Főszerkesztő-helyettesek: Czákó Sándor és dr. Tóth Gábor. Külföldi tudósítók: Szalai Anita (Varsó), Zirkuli Péter (Párizs) és Vig József (Toronto). Munkatársak: Bálint György, dr. Böröcz István, Gadó György, Kapfinger András, Györffy Árpád, Mátay Mónika, Mészáros Tamás, Tamási János, dr. Tóth Edit, Veress Éva, V. Horváth Mária, Wágner Dezső. Kiadja a Dátum Lap- és Könyvkiadó Rt. Felelős kiadó: Földi István ügyvezető igazgató. Szédes és tördelés: Babits Kiadó. Felelős vezető: dr. Károly István. Szerkesztőség és kiadóhivatal: 7100 Szekszárd, Bajcsy Zsilinszky u. 7. Tel.: 16-277. Nyomja a Szekszárdi Nyomda Vállalat. Szekszárd, Széchenyi u. 46. Tel.: 11-422. Felelős vezető: Benizs Sándor igazgató. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármelyik hírlapkiadó postahivatalnál, a kézbesítőnél, a Posta hírlapüzleteiben és a hírlapelőfizetési és lapellátási irodáknál (HELI). Budapest XIII., Lehel u. 10/A. 1900, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215—96162 pénzforgalmi jelzőszámmal. Előfizetési díj egy hónapra 115,— Ft, negyedévre 345,— Ft, fél évre 690,— Ft, egy évre 1.380,— Ft. Indexszám: III/PNL/31/TO/1989 ISSN szám: 0864—9170